

Norgga Boazosápmelaččaid Riikkasearvi
Norske Reindriftsamers Landsforbund
Nørjen Båatsoesaemiej Rijkhesaervie
Sami Reindeer Herders' Association of Norway

Tromsø den 19. august 2019

Olje- og energidepartementet
Postboks 8148 Dep
0033 OSLO

Høringsuttalelse vedr. Nasjonal ramme for vindkraft

På oppdrag fra Olje- og energidepartementet (OED) har NVE utarbeidet et forslag til nasjonal ramme for landbasert vindkraft. NVEs forslag består av to deler, herunder et oppdatert kunnskapsgrunnlag om virkninger av vindkraft og et kart over de mest egnede områdene for vindkraft. Det er også utarbeidet en rapport om «*Det folkerettslige vernet av samiske interesser i konsesjonsbehandlingen*». NRL vil med dette avgi uttalelse til høringssaken.

NRL vil understreke at reindrifftsretten utgjør en sentral del av sameretten, og at denne har sin nære tilknytning til folkerettslige prinsipper og rettsregler. Reindriften er en spesifikk samisk næring og urfolksnæring, og hvor statlige myndigheter både gjennom folkeretten og nasjonal lovgivning har en forpliktelse til å ivareta og sikre den reindrifftsamiske kulturen.

NRL har konsultert om forslaget, men hvor det på flere punkter ikke ble oppnådd enighet. Selv om NRL mener er et skritt i riktig retning å utarbeide en nasjonal ramme for vindkraft, kommer denne i seneste laget for å kunne fungere som et helhetlig styringsverktøy for landbasert vindkraftutbygging. Dette fordi det allerede er bygget ut flere store vindkraftverker som berører viktige reinbeiteområder, og hvor dette kommer på toppen av andre inngrep.

Når det gjelder NRLs behandling av høringssaken, ble denne satt opp som et eget tema under NRLs landsmøte i juni. Denne uttalelsen bygger i all hovedsak på landsmøtets enstemmige vedtak i saken og vårt syn som ble fremmet under konsultasjonene.

NRL mener utbygging av vindkraftverk utgjør pr. i dag en av de største truslene mot reindrifftsens beitearealer. Dagens energilovgivning inneholder flere svakheter som rammer reindrifftsens interesser, og hvor en nasjonal ramme i liten grad bøter på disse svakhetene. For det første gir energilovgivningen ikke noen rettslige garantier for at beslutninger om utbyggingstiltak skjer under hensyntagen til områdenes verdi for

reindriften. For det andre setter energilovgivningen i liten grad begrensninger for energimyndighetenes beslutningskompetanse i utbyggingssaker, blant annet i forhold til avveining av hvilke verdier innenfor planområdet som skal prioriteres. For det tredje mangler bestemmelser om at hensynet til lokaliseringalternativer og sumvirkningene av et inngrep skal inngå som et sentralt moment ved vurderingen av hvorvidt et inngrep skal tillates. NRL mener derfor at alle saker vedr. etablering av vindkraftverk skal behandles etter plan- og bygningsloven.

Selv om det i utkast til Nasjonal ramme heter at hensynet til reindriften er ivarettatt, inngår hele 60 % av de utpekte områdene som beiteland for den sørsamiske reindriften. Med utgangspunkt i at reindriften totalt sett er under et sterkt press i forhold til nedbygging av beitearealene, mener NRL at all landbasert vindkraftutbygging må erstattes med vindkraftproduksjon til havs.

NRL registrerer videre at det i debatter i media tas til orde for at kommunene skal gis vetorett i saker om vindkraft. NRL er svært skeptisk til dette, da kommunene i liten grad tar hensyn til reindriften i slike saker.

NRL mener det er positivt at det er utarbeidet en egen rapport om det folkerettslige vernet av samiske interesser i konsesjonsbehandlingen, og vil fremheve ordlyden i rapportens punkt 2.3.4 hvor det heter at «For tiltak som er særlig inngripende i nærings- og leveveier som er av vesentlig betydning for vedkommende urfolkssamfunn, er det uttalt i praksis fra FNs menneskerettskomité at det må være gitt et informert samtykke på fritt grunnlag fra de berørte medlemmene». NRL mener det er en mangel i rapporten at prinsippet om informert samtykke ikke problematiseres i forhold til utbygging av vindkraftverker i beiteområder hvor tålegrensen for inngrep er oppnådd eller overskredet. I slike tilfeller vil det også måtte innhentes samtykke, selv om den planlagte vindkraftverk isolert sett ikke utgjør et tiltak som kan ansees særlig inngripende i nærings- og leveveier for reindriften som urfolksnæring. NRL legger til grunn at effekter av inngrep ikke skal vurderes enkeltvis, men hvor det er de samlede effektene som gir det riktige bildet av hvordan tiltaket vil påvirke reindriften. Dersom det foreligger usikkerhet om hvordan vindmøller vil påvirke reindriften og miljøet som sådan, må dette nødvendigvis lede til et føre-var-prinsipp etter naturmangfoldloven § 9.

Når det gjelder kunnskapsgrunnlaget, vil NRL understreke at reindriftens erfaringsbaserte- og tradisjonelle kunnskaper er anerkjent som kunnskapsgrunnlag i hht. naturmangfoldloven § 8 andre ledd, og må respekteres i alle saker som berører reindriftens beitearealer.

Kunnskapsgrunnlaget har en sentral betydning for å få fram faktiske virkningene av inngrep i reinbeiteland, og forutsetter involvering gjennom reell dialog med reindriften. Et godt eksempel på hvor dette er gjort, er rapporten «Utbygging av vindkraft i Fovsen-Njaarke/Fosen – reinbeitedistrikt *Konsekvenser for reindriften i sørgruppen*» av Christian Nellemann. Fra næringens side er det en kjensgjerning at vindmøller med veinett fører til store naturinngrep, de ruver i terrenget og genererer

støy, og at de for reindriftens del også representerer stor negativ effekt i anleggs- og driftsfase ved at de fører til driftsforstyrrelser i reindriften. Driftsforstyrrelsene består i at rein vil unngå områder hvor de ser vindparken, eller hvor de blir eksponert av menneskelig aktivitet i og rundt vindkraftparken. Driftsforstyrrelser fører til merarbeid for å holde flokken i ønsket område, dårligere slaktevekter, større fare for konflikter med naboer i reindriften og andre interesser heriblant jordbruket, og i noen tilfeller dårligere reproduksjon.

Det er derfor viktig at de konsekvensutredninger som ligger til grunn for konsesjonsbehandlingen er utført på en slik måte at de oppfattes som legitime i næringen, og at de bygger på et kunnskapsgrunnlag som næringen har gitt sin tilslutning til. Dette forutsetter for det første at reindriften skal bli enig med tiltakshaver om sakkyndig utreder. Om det ikke oppnås enighet om dette skal reindriften på eget grunnlag kunne utpeke utreder som skal samarbeide med utreder utpekt av tiltakshaver.

NRL viser til at reindriften allerede er hardt belastet med inngrep. Når en vindkraftverk kommer på toppen av alle andre inngrep i et reinbeitedistrikt, fører dette naturlig nok til at beitelandet blir enda mindre enn før. I praksis betyr dette at en reinflokk som i antall er tilpasset beitearealene før et inngrep, er blitt for stor etter at inngrepet er gjennomført. Hvis reiene skal bli pålagt å redusere reinflokken i takt med arealinngrepene, er det snakk om et fåtalls år før vi ikke lenger har en samisk reindriftskultur i Norge. Prof. Öje Danell v/ Sveriges Landbruksuniversitet har slått fast at dersom inngrepene i reinbeitedistriktene fortsetter i samme tempo som i dag, vil dette føre til kollaps i reindriften. Derfor mener NRL at både flytt- og trekkleier, kalvingsland og minimumsbeiter må inngå i kategorien «Harde eksklusjoner», da dette er minimumsfaktorer for reinens reproduksjon og næringens flyttesystemer.

NRL vil oppsummere vårt syn på følgende måte:

- At reindriftsnæringens egne erfarings- og kunnskapsbaserte vurderinger av konsekvensene ved vindkraftverkene skal vektlegges i tråd med naturmangfoldloven § 8 andre ledd
- At retten til å si nei til inngrep i samiske rettighetsområder skal respekteres
- At vindkraft som et ledd i forretningsvirksomhet ikke skal etableres på bekostning av allerede etablerte næringer som reindrift
- At all landbasert vindkraftutbygging stanses, og erstattes med vindproduksjon til havs
- At statens folkerettslige forpliktelser overfor samer som urfolk respekteres og etterleves i saker om vindkraft
- At alle saker vedr. etablering av vindkraftverk skal behandles etter plan- og bygningsloven

Mvh
Norske Reindriftsamers Landsforbund

(Sign.)
v/ Ellinor Marita Jåma
Leder